

CRNA GORA

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

POVODOM OBILJEŽAVANJA
40 GODINA
OD ZEMLJOTRESA
1979.GODINE

VODIČ:

**Ponašanje u slučaju
ZEMLJOTRESA**

POVODOM OBILJEŽAVANJA
40 GODINA
OD ZEMLJOTRESA
1979.GODINE

Prošlo je 40 godina od kako je priroda potvrdila svoju nadmoć nad čovjekom. Tog 15. aprila 1979. godine, nepredvidivost kojom se priroda obračunala sa čovjekovom potrebom za usamljenošću, navikama i redom, djelovala je surovo i strašno. I jeste bilo strašno: nezapamćena prirodna katastrofa porušila je cijelo naše primorje i odnijela 101 život.

Razoreni su domovi, bolnice, škole, cijela naselja. U nekoliko sekundi srušili su se spomenici, muzeji, hoteli, ceste su pucale na pola, željeznička infrastruktura potpuno je uništena. Priroda je za tren poharala ono što su naši preci godinama i vjekovima čuvali i gradili. No, čovjek poput Feniksa može podići sve iznova, nekad i bolje, nekad još mudrije, ali ne može povratiti živote onih koji su ostali pod ruševinama. Svi koji su ostali bez doma, bili su zahvalni na činjenici što u tom strašnom potresu koji je ljude zatekao na spavanju, nisu iz-

gubili člana porodice, komšiju, prijatelja... Danas vidimo da su ruševine ostale u arhivskim snimcima kinoteke i sjećanjima građana koje je u zoru 15. aprila probudio zemljotres, ali na tlu primorja i Podgorice nema više ni traga toj nesreći.

Zato je priča o velikom zemljotresu koji je srušio trećinu Crne Gore takođe svojevrsna oda novom početku, herojstvu i zajedništvu; oda solidarnosti, požrtvovanosti. Tadašnjih šest republika SFRJ, kao jedna, udružile su narode i narodnosti da pomognu svojoj najsiromašnijoj članici, Crnoj Gori. Procjenjena šteta je bila gotovo 4,5 puta veća od nacionalnog bruto proizvoda.

Zato je na svima nama, a posebno na struci, da gradimo po propisima i da što više smanjimo seizmički rizik. Da poštujemo planove i procedure, uvažavamo prostor i prirodu oko nas. Bezbijednost čovjeka prvi je razlog zašto smo krenuli u obračun sa divljom gradnjom, koja povećava rizik od katastrofalnih posljedica, posebno u slučaju zemljotresa. Osim toga, preventiva odnosno poznavanje procedura i ponašanja tokom i nakon zemljotresa, vjerujemo da je dobar način da smanjimo štetu i sačuvamo svoje živote.

S poštovanjem,

Pavle Radulović

Ministar održivog razvoja i turizma

Uvod

Vanredne situacije u Crnoj Gori su najčešće vezane za razorne zemljotrese, velike pokrete stijenskih masa (kliženje tla, odronjavanje stijena), poplave, dugotrajne ekstremne meteorološke pojave, sniježne lavine, požare regionalnih razmjera i druge velike nesreće. Katastrofe se dešavaju brzo, sa velikim intenzitetom, nasumično, ne birajući vrijeme, mjesto i stepen ranjivosti pogođenog područja. Radi postizanja visokog stepena bezbjednosti, u slučaju prirodnih i drugih katastrofa, institucije moraju saradivati međusobno kao i sa organima lokalne uprave, kako bi se koristili organizovani mehanizmi djelovanja za reagovanje u ovim situacijama.

Bezbjednost zaposlenih obezbjeđuje se pravovremenom identifikacijom bezbjednosnih rizika, adekvatnom prevencijom i predviđanjem načina reagovanja te osposobljavanjem službenika i osoblja zgrade za adekvatno reagovanje u takvim prilikama. Ovo podrazumijeva da imamo dobru bazu podataka o postojećim bezbjednosnim rizicima; procjenu ugroženosti kuća, zgrada i ustanova, odnosno građana. Takođe, potrebno je adekvatno planiranje i projektovanje preventivnih i operativnih mjera bezbjed-

nosti i zaštite zgrade u kojoj su zaposleni; osposobljenost zaposlenih za adekvatno reagovanje u slučaju vanrednih situacija, što se ogleda u poznavanju i sprovođenju mjera bezbjednosti i zaštite; poznavanju pravila ponašanja u slučaju opasnosti; poznavanju rukovanja zaštitnom opremom i poznavanju mjera prve pomoći.

Kada dođe do zemljotresa, odnosno potresa usljed pomjeranja tektonskih ploča, kretanja Zemljine kore ili pojave udara, tlo podrhtava zbog oslobađanja velike energije. Zemljotres ne možemo predvidjeti, ali možemo naučiti kako da se zaštitimo.

Šta činiti PRIJE ZEMLJOTRESA?

PROVJERITI SVE POTENCIJALNE OPASNOSTI:

- ⦿ pričvrstiti police, bojlere, lustere, ogledala i sl. za zid, odnosno plafon
- ⦿ izbjegavati postavljanje ormara, polica, slika, ogledala i sl. iznad mjesta gdje ljudi borave i spavaju
- ⦿ smjestiti opasne i zapaljive materije na sigurno mjesto.

IDENTIFIKOVATI SIGURNA MJESTA UNUTAR I VAN OBJEKTA:

- ⦿ u kući, stanu, školi, kancelariji ili objektu odrediti jedno ili više sigurnih mjesta za sklanjanje u slučaju zemljotresa, i to što dalje od prozora, većih staklenih površina i pregradnih zidova
- ⦿ na otvorenom što dalje od zgrada, drveća, telefonskih i električnih vodova, mostova, tunela i sl.

NA DOHVAT RUKA IMATI SPREMNE:

- ⦿ baterijsku lampu, tranzistorski prijemnik sa rezervnim baterijama, mobilni telefon, pribor za prvu pomoć, lijekove, identifikaciona dokumenta, aparat za gašenje požara, višenamjenski nožić, vreću za spavanje i sl.
- ⦿ određene zalihe konzervirane hrane i flaširane vode.

VRŠITI NEPREKIDNU EDUKACIJU:

- ⦿ nadograditi znanja i vještine o zaštiti i načinu postupanja prije, za vrijeme i nakon zemljotresa
- ⦿ u školi i na radnom mjestu informisati se šta je predviđeno planom zaštite i spasavanja od zemljotresa.

Šta činiti ZA VRIJEME ZEMLJOTRESA?

UKOLIKO SE ZA VRIJEME ZEMLJOTRESA NALAZITE

U ZATVORENOM PROSTORU:

- ⦿ ostanite mirni i prisebni;
- ⦿ ne dozvolite da vas obuzme panika. Budite svjesni da su neki zemljotresi samo početni potresi i da ubrzo može uslijediti sljedeći, jači zemljotres
- ⦿ nađite zaklon na bezbjednim mjestima u kući, kao što su: dovratnici, noseći zidovi, mjesto ispod stola, čvrstog namještaja, i ostanite tamo dok traje potres, ili pokrijte svoje lice i glavu rukama i sklonite se u ugao unutrašnjih zidova prostorije - nikako ne smijete ostati u centru sobe
- ⦿ ne pokušavajte da bježite
- ⦿ udaljite se od stakla, prozora, spoljnih zidova i vrata, kao i bilo čega što može da padne, poput lustera ili polica
- ⦿ ukoliko ste u krevetu, spustite se pored kreveta i zaštitite glavu
- ⦿ ostanite u kući dok potres ne prestane i ne bude bezbjedno

da izađete (istraživanja su pokazala da najviše povreda nastaje kad ljudi pokušavaju da izađu iz zgrade za vrijeme potresa). Iz prizemne zgrade ili sa prvog sprata možete izaći na otvoren prostor (nikako kroz prozor ili balkon/terasu), ali vodite računa da budete na bezbjednoj udaljenosti od zgrada

- 🕒 sve dok zemljotres traje, izbjegavajte stepeništa i liftove
- 🕒 ukoliko ste u javnom objektu (škola, preduzeće, tržni centar, centar za rekreaciju ili prodavnica) - ostanite mirni i izbjegavajte paniku. Držite se dalje od mase ljudi koja se u panici kreće ka izlazima
- 🕒 budite svjesni da može doći do nestanka struje, i da se alarmi (protivpožarni i drugi) mogu uključiti.

UKOLIKO SE ZA VRIJEME ZEMLJOTRESA NALAZITE NA OTVORENOM PROSTORU:

- 🕒 sklonite se od zgrada, mostova, tunela, ulične rasvjete, električnih stubova i kablova; najveća je opasnost u blizini građevina, na izlazima i uza spoljne zidove
- 🕒 ukoliko ste na ulici vodite računa o objektima koji mogu pasti na vas, kao što su dimnjaci, crepovi sa krova, slomljeno prozorsko staklo i slično
- 🕒 zaštitite glavu rukama ili torbom
- 🕒 ostanite na mjestu do zvaničnih uputstava.

UKOLIKO SE ZA VRIJEME ZEMLJOTRESA NALAZITE U VOZILU U POKRETU:

- 🕒 zaustavite se ukoliko vam bezbjednost u saobraćaju dozvoljava i ostanite u vozilu
- 🕒 izbjegavajte zaustavljanje u blizini zgrada, drveća, nadvožnjaka ili električnih kablova
- 🕒 nastavite oprezno kada zemljotres prestane
- 🕒 izbjegavajte puteve, mostove, vijadukte, tunele, rampe koji su možda oštećeni u zemljotresu, kao i lokacije koje su evidentirane kao rizične na klizišta i odrone.

Šta uraditi NAKON ZEMLJOTRESA?

UKOLIKO SE NAĐETE POD RUŠEVINAMA:

- 🕒 ne palite šibicu
- 🕒 ne krećite se
- 🕒 prekrijte usta maramicom ili tkaninom
- 🕒 udarajte o cijev ili zid kako bi spasilački timovi mogli da vas pronađu. Ukoliko imate pištaljku, iskoristite je
- 🕒 vičite samo ukoliko je to posljednja opcija, jer vikanje može izazvati udisanje opasno velike količine prašine
- 🕒 sačuvajte prisebnost i pokušajte da se orijentirate
- 🕒 ako ste pritisnuti lakšim materijalom, započnite s laganim odstranjivanjem, pri čemu štedite snagu i čuvajte se oštih predmeta i naknadnog povređivanja.

U OSTALIM SITUACIJAMA:

- ⦿ budite spremni za dodatne potrese. Ako je objekat oštećen, zbog mogućnosti jačeg zemljotresa, napustite ga smireno, bez panike i po redu: majke sa djecom, stari, bolesni, osobe s invaliditetom itd.
- ⦿ ponesite sa sobom najvažnije stvari
- ⦿ ukoliko se nalazite u oštećenom objektu i osjećate miris gasa ili vidite pokidane kablove, ne palite svijeće i šibice zbog opasnosti od požara i eksplozija
- ⦿ isključite električnu energiju na glavnoj sklopici, zatvorite plin i vodu na glavnom ventilu
- ⦿ provjerite da li je neko povrijeđen
- ⦿ ne pomjerajte ozbiljno povrijeđene osobe
- ⦿ koristite telefon samo u slučaju nužde kako se telefonske linije ne bi opteretile
- ⦿ ne koristite vozila jer su putevi potrebni spasiocima
- ⦿ izbjegavajte ulazak u kuću/stan, pogotovo ako postoje oštećenja
- ⦿ pijte samo flaširanu vodu
- ⦿ ne ometajte rad spasiocima
- ⦿ pratite uputstva nadležnih organa i postupajte po njima
- ⦿ ukoliko dođe do pojave požara, pokušajte da ga ugasite i obavijestite lokalnu službu zaštite i spasavanja
- ⦿ ukoliko je potrebno i ukoliko ste u mogućnosti, pridružite se timovima za spasavanje iz ruševina i uključite se u potragu i pružanje pomoći nastradalima pod ruševinama srušenih objekata.

ČINJENICE O ZEMLJOTRESU 15. APRILA 1979. GODINE:

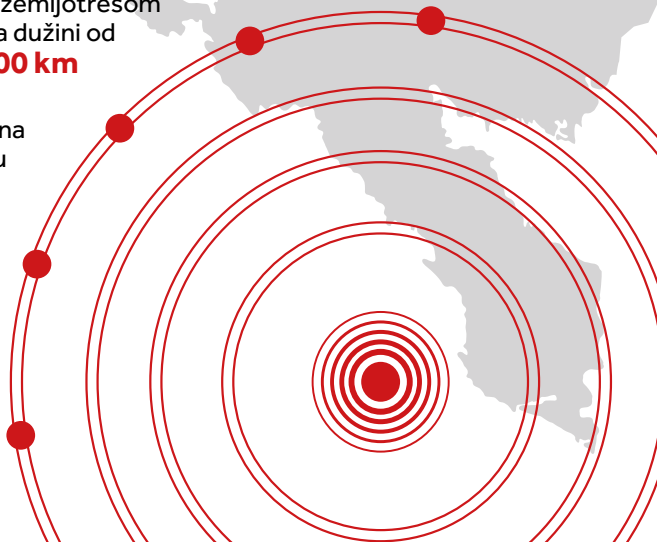
Magnituda zemljotresa **7 jedinica** Rihterove skale,
intenzitet **IX stepeni** Merkalijeve skale

Teritorija pogođena zemljotresom
na cijelom primorju na dužini od
PREKO 100 km

Većinu stanovništva zatekao na
spavanju, jer se potres desio u
07:19 minuta

Epicentar zemljotresa se nalazio
u Jadranu, između Ulcinja i Bara -
na 15 km od obale

Život je izgubila **101** osoba
a oko **80.000** ljudi ostalo je
bez krova nad glavom

Do kraja 1979. godine registrovano
je 90 jakih naknadnih zemljotresa, sa
magnitudom većom ili jednakom 4.0, preko
100 zemljotresa sa magnitudom 3.5 - 4.0,
kao i skoro 10.000 slabijih potresa.

Štetu pretrpjelo 250 naselja, uništeni su
gotovo svi značajniji turistički objekti,
razoreni dokovi barske Luke i infrastruktura
brodogradilišta „Bijela“

Oštećena su 53 zdravstvena objekta;
srušeno je ili oštećeno oko 60 objekata
socijalne i dječije zaštite;

Oštećeno je oko 350 km magistralnih i 200
km regionalnih puteva.

Stradalo je 328 školskih zgrada, odnosno
oko 52% ukupnog broja ovih objekata.

Procjenjena šteta je bila gotovo 4,5 puta
veća od nacionalnog bruto proizvoda.

Crnoj Gori pružena pomoć iz čitavog
svijeta, prije svega iz bivših jugoslovenskih
republika, koje su još mnogo godina kasnije
izdvajale novac u Fond solidarnosti za
revitalizaciju našeg primorja.

40 GODINA
OD ZEMLJOTRESA
U CRNOJ GORI